MUHAMMAD YUSUF IJODIDA VATAN VA ONA TAVSIFI

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi
Murtazayeva Muxlisa

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston xalq shoiri Muhammad Yusuf ijodida Vatan va ona mavzularining badiiy ifodasi tahlil qilinadi. Shoir she'riyatida Vatan obrazining milliy o'zlik, tarixiy xotira va ruhiy tayanch sifatida talqin qilinishi, shuningdek, ona timsolining mehr-oqibat, fidoyilik va hayot manbai sifatidagi badiiy talqini yoritiladi. Maqolada Muhammad Yusuf she'rlaridan misollar asosida uning poetik mahorati, til va uslub xususiyatlari hamda Vatan va ona mavzularining uyg'unligi ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Muhammad Yusuf, Vatan, ona, she'riyat, badiiy tasvir, milliy o'zlik, poetika, obraz, muhabbat, ma'naviyat.

Annotation. This article analyzes the artistic representation of the themes of Homeland and Mother in the works of the Uzbek national poet Muhammad Yusuf. It explores how the image of the Homeland is interpreted as a symbol of national identity, historical memory, and spiritual support, as well as how the figure of the Mother is portrayed as a source of love, sacrifice, and life itself. Based on examples from the poet's works, the article examines his poetic mastery, language and stylistic features, and the artistic unity of the themes of Homeland and Mother.

Keywords: Muhammad Yusuf, Homeland, mother, poetry, artistic image, national identity, poetics, image, love, spirituality.

Аннотация. В данной статье анализируется художественное отражение тем Родины и Матери в творчестве народного поэта Узбекистана Мухаммада Юсуфа. Рассматривается образ Родины как символ национальной идентичности, исторической памяти и духовной опоры, а также образ

Матери как воплощение любви, самопожертвования и источника жизни. На основе примеров из произведений поэта анализируются его поэтическое мастерство, языковые и стилистические особенности, а также художественное единство тем Родины и Матери.

Ключевые слова: Мухаммад Юсуф, Родина, мать, поэзия, художественный образ, национальная идентичность, поэтика, образ, любовь, духовность.

O‘zbek adabiyoti tarixida Vatan va ona mavzusi eng ko‘p kuylangan, eng muqaddas va eng ta’sirchan mavzulardan biri hisoblanadi. Bu ikki tushuncha nafaqat badiiy ijodda, balki xalqning ma’naviy dunyosi, qadriyatlari va milliy o‘zligini anglash jarayonida ham muhim o‘rin egallaydi. Ayniqsa, xalq qalbidan chuqur joy olgan shoir Muhammad Yusuf ijodida ushbu mavzular o‘ziga xos badiiy ifoda va yuksak samimiyat bilan tasvirlangan. Muhammad Yusuf she’riyatida Vatan obrazi oddiy geografik makon sifatida emas, balki insonning yuragiga yaqin, uni tarbiyalagan, ulg‘aytirgan va ruhiy tayanch bo‘lib xizmat qiladigan muqaddas maskan sifatida gavdalanadi. Shoirning Vatan haqidagi she’rlari o‘quvchini milliy g‘urur, sadoqat va mehr-oqibat tuyg‘ulariga chorlaydi. Shuningdek, ona timsoli shoir ijodida Vatan bilan uzviy bog‘liq holda talqin etiladi. Ona — hayotning boshlanishi, mehr va fidoyilik timsoli sifatida ulug‘lanadi. Muhammad Yusuf she’rlarida ona obrazi orqali insoniy tuyg‘ularning eng nozik jihatlari, mehr-muhabbat va sadoqat hissi chuqur ifoda etiladi. Mazkur maqolada Muhammad Yusuf ijodida Vatan va ona mavzularining badiiy talqini, ularning o‘zaro bog‘liqligi hamda shoirning bu mavzularni yoritishdagi poetik mahorati ilmiy asosda tahlil qilinadi.

O‘zbekiston xalq shoiri Muhammad Yusuf 1954-yil 26-aprelda Andijon viloyati Marhamat tumanida tavallud topgan. U Toshkent davlat universitetining filologiya fakultetida tahsil olgan bo‘lib, adabiyotga bo‘lgan qiziqishi erta shakllangan. Shoirning ijodiy kamolotiga xalq og‘zaki ijodi, qishloq muhiti va oddiy insonlarning hayoti kuchli ta’sir ko‘rsatgan. Tadqiqotlarda ta’kidlanishicha, Muhammad Yusuf ijodi “xalq dardi va milliy ruh bilan yo‘g‘rilgan she’riyat” sifatida alohida ahamiyatga ega hisoblanadi[1]. Uning ijodiy yo‘li 1980-yillardan faol boshlangan bo‘lib, mustaqillik davrida yanada yuksalgan. Shoir qisqa umr ko‘rgan bo‘lsa-da, o‘zbek adabiyotida o‘chmas iz qoldirdi va “O‘zbekiston xalq shoiri” unvoniga sazovor bo‘ldi. Muhammad Yusufning hayot yo‘li uning she’riyatidagi samimiyatni tushunishda muhim o‘rin tutadi, chunki u yozgan har bir satrda shaxsiy kechinma va xalq hayoti uyg‘unlashib ketgan.

Muhammad Yusuf ijodining markazida Vatan tushunchasi turadi. Shoir Vatan obrazini faqat geografik hudud sifatida emas, balki ona, xalq, tarix va til bilan bog‘liq muqaddas qadriyat sifatida tasvirlaydi. Ilmiy manbalarda uning “Vatan”, “Ulug‘imsan, Vatanim”, “O‘zbekiston” kabi she’rlari milliy g‘urur va vatanparvarlik tuyg‘usini kuchli ifodalagani ta’kidlanadi. Shoir Vatan timsolini ba’zan ona obraziga yaqinlashtiradi, ba’zan esa uni fidoyilik va sadoqat ramzi sifatida ko‘rsatadi. Uning she’rlarida Vatanga bo‘lgan muhabbat oddiy, ammo chuqur hissiyotlar orqali ifodalanadi. Muhammad Yusuf Vatan obrazini shunchalik tabiiy ifodalaydiki, uning she’rlarini o‘qigan har bir kitobxon o‘z yurtini yanada chuqurroq his qiladi.

Shoir ijodida Ona obrazi Vatan bilan chambarchas bog‘liq holda tasvirlanadi. Muhammad Yusuf uchun ona — mehr, fidoyilik va hayotning boshlanish

[1] Muhammad Yusuf ijodida Vatan talqini – ilmiy maqola.

nuqtasidir. Uning "Halima enam allasi" kabi she'rlarida ona obrazi juda samimiy va real tasvirlanadi. Tadqiqotlarda qayd etilishicha, shoir ona obrazini nafaqat shaxsiy mehr timsoli, balki jamiyatdagi eng muqaddas qadriyat sifatida ham talqin qiladi. Shoirning ona haqidagi satrlarida oddiy insoniy tuyg'ular orqali butun bir falsafiy mazmun ochib beriladi.

Adabiyotshunoslar Muhammad Yusuf ijodini "xalqona ruhdagi, sodda va chuqur ma'noli she'riyat" deb baholaydilar. Masalan, Qozoqboy Yo'ldoshev va Nurboy Jabborov singari olimlar uning ijodida milliy qadriyatlar va vatanparvarlik g'oyalari markaziy o'rinda turishini ta'kidlaydilar[2].

Boshqa tadqiqotlarda esa shoir she'riyati "xalq ruhiyatini aks ettiruvchi badiiy ko'zgudir" deb baholanadi[3]. U o'z ijodi orqali o'zbek xalqining ichki kechinmalarini, quvonch va iztiroblarini sodda, ammo ta'sirli uslubda ifodalagan. Ilmiy baholarda ham Muhammad Yusuf ijodining eng katta yutug'i uning xalq tilida, xalq yuragiga yaqin tarzda yozganligida ekanligi qayd etiladi. Muhammad Yusuf ijodida Vatan va Ona mavzulari o'zaro uzviy bog'langan holda yoritiladi. U o'z she'rlari orqali milliy ruh, vatanparvarlik va insoniy mehr tuyg'ularini badiiy yuksaklikka olib chiqqan. Shoir ijodi bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan holda yosh avlodni Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, Muhammad Yusuf ijodi o'zbek adabiyotida Vatan va Ona mavzularini eng samimiy, xalqona va ta'sirchan tarzda ifodalagan badiiy meros sifatida alohida o'rin tutadi. Shoirning she'rlarida Vatan faqat geografik tushuncha emas, balki insonning qalbiga yaqin, muqaddas qadriyat sifatida

[2] Qozoqboy Yo'ldoshev, Nurboy Jabborov – adabiy tahlillar.

[3] Muhammad Yusuf ijodi haqidagi ilmiy baholar.

gavdalanadi. U Vatan obrazini ona, til, xalq va tarix bilan uyg‘un holda tasvirlab, milliy g‘urur tuyg‘usini kuchaytirishga xizmat qiladi.Ona mavzusi esa shoir ijodida Vatan bilan yonma-yon turadigan eng muhim g‘oyalardan biridir. Muhammad Yusuf ona obrazini mehr, fidoyilik va hayotning boshlanishi sifatida yoritib, uni yuksak badiiy darajaga ko‘targan. Shu bois uning she’rlari kitobxon qalbiga chuqur ta’sir qilib, insoniy tuyg‘ularni uyg‘otadi. Muhammad Yusuf ijodi sodda ifoda ortida katta ma’no yashiringan, xalq ruhiyati va milliy qadriyatlarni aks ettirgan she’riyatdir. Uning asarlari bugungi kunda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan holda yosh avlodni Vatanga muhabbat va ona zaminni qadrlash ruhida tarbiyalashga xizmat qilib kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayev, Y. O‘zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
2. Karimov, N. Zamonaviy o‘zbek she’riyati va uning rivojlanish tamoyillari. – Toshkent: Fan, 2020.
3. Muhammad Yusuf. Saylanma asarlar. – Toshkent: Sharq, 2015.
4. Nurboy Jabborov. Adabiyotshunoslik asoslari. – Toshkent: Universitet, 2019.
5. O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi Davlat ilmiy nashriyoti, 2000–2005.
6. Qozoqboy Yo‘ldoshev. Adabiyot nazariyasi va tahlil masalalari. – Toshkent: Ma’naviyat, 2017.
7. Rasulov, A. O‘zbek she’riyati poetikasi. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 2021.
8.Mukhtarova, M. S., Namozova, S. B., & Mardonova, L. U. (2023). A Lyrical View of History. *Journal of Law and Sustainable Development*, *11*(12), e2676.

9. Mardonova Lobar Umaraliyevna, & Xonimova Maryam. (2024). BUYUK ZAMONDOSHLAR, MANGU YASHAGAY. *PEDAGOGS*, *57*(1), 132–138.

10. Mardonova Lobar Umaraliyevna. (2024). TARIXIY MANBALARDA AMIR TEMUR OBRAZINING BADIIY TALQINLARI. IMRAS, 7(6), 56–60.

11. Zafariddin Temirov, and Xujanova Nasiba. "The Triumph of Light Over Darkness." *American Journal of Research in Humanities and Social Sciences*, vol. 33, 20 Feb. 2025, pp. 34-37.